

UTDRAG FRA DEN LEKSIKRYPTISKE ENCYKLOPEDI

machist -en, tilhenger av Ernst Machs vitenskapsfilosofi. Denne innebærer blant annet at man ser vitenskapelige lover som sammendrag av eksperimentelle hendelser, og dermed at vitenskapelige lover beskriver sanselige inntrykk snarere enn virkeligheten selv. **Mad Max, argumentum ad**, anvendes for å vise at det å unnlate å forfølge en gitt handlingsrekke, eller å forfølge en gitt handlingsrekke, vil føre menneskeheten til helvetes forgård. Kraften i argumentet hviler på å streke opp et scenario ingen ønsker skal inntreffe, for gjennom dette å sikre tilslutning til handlingsalternativet man ønsker å gjennomføre. Populær argumenttype i samtiden, spesielt i klimadebatten.

I «No apocalypse, not now (full speed ahead, seven missiles, seven missives)» fra 1984 beskriver filosofen Jaques Derrida trusselen om atomkrig, og hvordan denne kan forstås. Han forklarer den som å ha en essensiell retorisitet. «The terrifying reality of the nuclear conflict can only be the signified referent, never the real referent (present or past) of a discourse or a text», man kan bare forestille seg denne. Virkeligheten i atomalderen forstås som å være konstituert rundt en fabel som aldri har inntruffet.

Mad Max-trilogien er kanskje mest kjent for å ha gitt oss verdensstjernen Mel Gibson. Den første filmen i serien (1979) viser et australsk samfunn der oljemangel er i ferd med å bryte ned samfunnsstrukturene. Mad Max er politiets toppmann satt til å forfølge ondsinnede kriminelle, en oppgave han må betale dyrt for, da hans kone og barn blir kjørt ned av motorsykkelgjengen han forsøker å nedkjempe. Dette gjør ham til en hevner på vegne av det gode mot de onde. I film nummer to (1981) er samfunnets sammenbrudd et faktum. Mangel på energikilder er fortsatt den kritiske faktor. I film nummer tre, *Beyond Thunderdome* (1985), har dette samfunnet møtt sin totale oppløsning. Max møter et samfunn av plyndring og slaveri. Som eneste håp i denne ørkenen av håpløshet blir Max, etter et slitsomt opphold i en håpløshetens by, reddet av et samfunn av barn som har overlevd en flystyrt. Ved å ofre sitt liv sikrer han dem en bedre tilværelse. Vi får også vite at energikrisen i verden førte til atomkrig. Tina Turner foreviger dette bildet av en samfunnstilstand i sangen «We don't need another hero»:

Out of the ruins

Out from the wreckage

Can't make the same mistake this time

Vi kan spore noe håp i disse bevingede linjer om at vi har én sjanse til. Slik er det ikke med Robert Costanzas bruk av *Mad Max* i artikkelen «Visions of alternative (unpredictable) futures and their use in policy analysis» fra 2000. Costanza, ekspert i økologisk økonomi, innfører den gale Max som ett av fire tenkte scenarier for menneskehetens fremtid, og i tre av dem håndterer menneskeheten klimakrisen. *Mad Max* er beskrivelsen av den verste mulige fremtid. Det tenkte scenariet illustrerer hva som skjer dersom menneskeheten mislykkes i å håndtere klimakrisen. Et annet er *Star Trek* der menneskeheten har klart å finne en ren og utømmelig energikilde som akkurat i siste liten (år 2012) redder oss fra de verste konsekvensene av CO₂-utslippene våre. I *Big Government* består staten og tvinger oss til å gi slipp på mye av det vi elsker. I *Ecotopia* har menneskeheten lært seg å leve i balanse med naturen.

Mad Max er beskrivelsen på hva som skjer hvis vi satser alt på at *Star Trek* vil slå til, men det ikke gjør det. Og hvem kan tenke seg noe verre enn en total kollaps av samfunnsstrukturene uten at vi klarer å gjøre noe som helst for å bedre vår fremtidige situasjon? *Mad Max* er slik den moderne henvisning til det fullkomne helvete. Ved å konstruere en fabel for å konstituere en ny virkelighet, og slik beskrive de verste mulige konsekvenser, kan man sikre tilslutning dersom man frykter at andre ikke skal slutte seg til argumentasjonsrekken man presenterer. Kraften hviler, som Turner antyder, i at vi alle ønsker et «life beyond the thunderdome». EFD

malapropisme -n, betegnelse på det at et ord i en setning erstattes av et annet med ulik betydning, men en viss lydlikhet – med nonsens og ofte komisk effekt som resultat, f.eks. når «a nice arrangement of epithets» (en fin rekke æresbetegnelser) ved to malapropismer blir til «a nice derangement of epitaphs» (en fin galskap av gravskrifter) – som det blir uttalt av selveste Mrs. Malaprop i Sheridans skuespill *The Rivals* (1775). Denne frasen ble tittel på en artikkel av Donald Davidson (1986), der han hevder at malapropismer viser at språklig kompetanse ikke kommer til uttrykk gjennom anvendelse av rigide regler i tolkning av ytringer – men at man ved tolkning av andre stadig modifierer sin forståelse av ordene i ens eget språk. Artikkelen ender for øvrig med Davidsons uttrykkelige benektelse av at det finnes noe slikt som språk (i ordets nær forstand) i det hele tatt.